

ZODPOVEDNÉ PODNIKANIE A TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ RESPONSIBLE BUSINESS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Eliška Zálezáková

ABSTRAKT

Celá spoločnosť vo všetkých oblastiach, sa dynamizuje, globalizácia je takmer ukončená, pulzujú nové trendy, rastie technologický rozvoj, To si vyžiada zmenu postupov v manažmente, transformáciu podnikateľských modelov. Bude nutná adaptabilita a inovatívnosť to nielen v podnikaní, a manažmente, ale v celkovom myslení a prístupe, rozdiel je len v tom, aká bude jej forma a kvalita. Nástup technológií a príchod digitálnej éry netreba stavať do protikladu voči mäkkým aspektom, práve naopak je technológie je možné výborne využiť pri koncepcii trvalo udržateľného rozvoja ako aj pri implementácii zodpovedného podnikania.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

digitálna éra, znalostná ekonomika, trvalo udržateľný rozvoj, zodpovedné podnikanie

ABSTRACT

The whole society in all areas is becoming more and more dynamic, globalization is almost over, pulsating new trends, increasing technological development, This will require a change in management practices, transformation of business models. Adaptability and innovation will be necessary not only in business and management, but in overall thinking and attitude, the difference is only in its form and quality. The emergence of technologies and the arrival of the digital age do not need to be opposed to soft aspects; on the contrary, technology can be used in the sustainable development concept as well as in the implementation of responsible entrepreneurship.

KEY WORDS

digital era, knowledge economy, sustainable development, responsible entrepreneurship

JEL Classification: L16, M 19

Úvod

Vývoj a zmeny v každej oblasti majú nezastaviteľný rast, trajektória zmien je meandrická a nepredvídateľná Celá spoločnosť vo všetkých oblastiach, sa dynamizuje, rastie technologický rozvoj, globalizácia je takmer ukončená, pulzujú nové trendy. a aj ekonomika sa neustále dynamizuje, podlieha zmenám, rozmanitým vplyvom, výkyvom, trendom a pod. Jedným z ich je aj nástup Industry 4.0, ktorý sa výrazne dotkne aj oblasti ľudských zdrojov, ich požadovaného počtu, skladby, kvalifikácie, type vzdelania, zručností a pod. Okrem toho sa výrazne zmení nielen typ povolania, ale aj jeho štruktúra, zmení sa profesionálny profil zamestnancov a ich kompetenčné modely. Dôjde aj zániku niektorých povolání a vznikne potreba nových, aj takých o akých ešte nemáme ani predstavu. Okrem toho sa zmení a inovuje prístup k ľudským zdrojom, zvýši sa ich angažovanosť ako forma motivácie a pod.

Industry 4.0 bude potrebovať ľudí s technickým vzdelaním a analytickými schopnosťami, nové pracovné pozície, si budú vyžadovať kreatívne a odborné zručnosti, e-

vedenie a inovatívnosť.¹ Významnú rolu bude predstavovať ľudský kapitál, jeho miera pre budúce generácie bude oveľa väčšia, ako je v súčasnosti.(TARIŠKOVÁ, SKORKOVÁ, 2016.)

To si vyžiada zmenu postupov v manažmente, transformáciu podnikateľských modelov, bude nutná adaptabilita a inovatívnosť a to nielen v podnikaní, a manažmente ale v celkovom myslení a prístupe, rozdiel je len v tom, aká bude jej forma a kvalita.

Bude nutné oveľa viac využívať o možnosti, príležitosti, ako píše COLLINS, je potrebná „hlbková analýza budúcich príležitostí.“ (COLINS, 2006),“... iba uspokojivá výkonnosť nestačí...“ nemožno sa uspokojiť s priemerom, „...dobré je nepriateľom skvelého“ (GADIESH, HUGH, 2011 Bratislava),

Už súčasnosť kladie tlak na neustále overovanie a aplikovanie nových metód, čo si vyžaduje rôzne formy získavania poznatkov, vzdelávacích aktivít a pod. Samozrejme aj zamestnanci budú okrem iného musieť meniť pracovné postoje a návyk, rozvíjať svoje zručnosti a rozširovať poznatkovú bázu a teda celoživotne sa vzdelávať.

Znalostná ekonomika je napokon prvotným cieľom štátov Európskej únie, Slovenskú republiku nevyvímajúc.

1. Metódy a ciele

Cieľom tohto príspevku je rozvinúť problematiku trvalo udržateľného rozvoja a zodpovedného podnikania, ktoré s ním súvisí. Oba tieto okruhy sa dotýkajú nových trendov a generujú otázky inovatívnosti v ich implementácii v našich podnikoch. Tento text predstavuje literárnu rešerš ako východisko k ďalšiemu skúmaniu v rámci projektu. V príspevku vychádzame z poznatkov z odbornej literatúry a taktiež predstavujeme postoje vlády Slovenskej republiky k tejto téme. Text sme zavŕšili malou sondou na názory a postoje manažérov ako vnímajú svoju vlastnú spoločenskú zodpovednosť, ako posudzujú jej prínosy a význam a aké majú postoje k trvalej udržateľnosti.

2. Výsledky a diskusia

2.1 Trvalo udržateľný rozvoj Celá spoločnosť celosvetovo čelí transformácií, ktorá bude ovplyvňovať priemysel, poľnohospodárstvo, podnikanie, manažment výrobu, poskytovanie služieb, ale aj trh práce a správanie zákazníkov. Aj Slovenská republika ako celok sa musí prispôbiť novým trendom nielen pre udržanie dlhodobej konkurencieschopnosti, ale aj pre rovnováhu spoločnosti a trvalo udržateľný rozvoj, ten je napokon tiež jedným z trendov, ktorý stojí pred spoločnosťou ako výzva.

Rekciou na „... na čoraz komplexnejšie a nepokojnejšie podnikateľské prostredie je udržateľný strategický manažment - sustainable strategic management ktorý sa uplatňuje napr. Royal Dutch, Shell, FORD, KPMG (STEAD,G.J. – STEAD, E.W. 2012.) Podľa uvedených autorov tradičný strategický manažment chápe ekonómiu ako uzavretý systém, udržateľný manažment je“...*založený na chápaní ekonómie ako otvoreného podsystemu väčších spoločenských a ekologických systémov, ktorých je súčasťou*“, ...*ako vyvážený systém hodnotiacich kritérií výkonnosti podniku možno vymedziť v rámci udržateľného rozvoja Balanced scorecards, ktorý integračne vyvažuje spoločenské, environmentálne a ekonomické portfólio udržateľnej stratégie.*“ (STEAD,G.J. – STEAD, E.W. 2012.)

Na základe toho môžeme konštatovať, že aj pri podnikaní, koncipovaní stratégie a podnikateľských modelov by malo dôjsť k udržateľnosti a vyváženosti.

---

¹<http://www.goodwill.eu.sk/clanky/item/75-priemysel-4-0-a-slovensko-ako-sa-udrzat-medzi-elitou>,
<https://enviroportal.sk/priemyselna-vyroba/koncepcia-inteligentneho-priemyslu-pre-slovensko>

Koncepcia trvalo udržateľného rozvoja vzišla z konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji (UNCED) konanej 3. až 14. júna 1992 v Rio de Janeiro, ktorá sa zameriavala na všestranné otázky hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja (trvalo udržateľného rozvoja). Konferencia prijala Deklaráciu o životnom prostredí a rozvoji a Agendu 21. storočia, tieto dokumenty následne parafovalo VZ OSN na svojom 47. zasadnutí, po ktorom sa začala Agenda 21 uplatňovať. V decembri 1992 bola vytvorená Komisia pre trvalo udržateľný rozvoj (CSD) s cieľom zabezpečiť efektívne sledovanie UNCED, monitorovať a podávať správy o vykonávaní dohôd na miestnej, národnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Trvalo udržateľný rozvoj je zakotvený aj v slovenskom zákone o životnom prostredí, kde sa uvádza, že *rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov*.²

Vykonávanie Agendy 21, Programu pre ďalšiu implementáciu Agendy 21 a jej záväzkov bolo potvrdené na Svetovom samite o trvalo udržateľnom rozvoji (WSSD), ktorý sa konal v Johannesburgu od 26. augusta do 4. septembra 2002.³

Vzhľadom na rad globálnych problémov vznikla nutnosť formulovať koncept, ako uspokojovať materiálne, sociálne a kultúrne potreby v 21. storočí tak, aby neboli na úkor budúcich generácií pri zabezpečovaní ich vlastných potrieb. Realizáciu trvalo udržateľného rozvoja prijala za svoju aj Slovenská republika, vláda, rozpracovala Národnú stratégiu udržateľného rozvoja. Trvalo udržateľný rozvoj, ktorý kladie do popredia kvalitu životného prostredia ako predpoklad prežitia ľudskej civilizácie. životného prostredia (klimatické zmeny, úbytok ozónovej vrstvy, odlesňovanie, úbytok biodiverzity, prehlbovanie chudoby na strane jednej a neúmerň rast bohatstva na strane druhej). Zabezpečovanie trvalo udržateľného rozvoja je celosvetová záležitosť, je dôležité vytvárať atmosféru skutočnej spolupráce a solidarity. Je rovnako dôležité posilniť vnútroštátne a medzinárodné politiky a nadnárodnej spolupráce, aby sa krajiny prispôbili novým skutočnostiam. Jednotlivé štáty by mali vyhodnocovať aj ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja v súčinnosti so štátnou štatistikou a informatikou, ktorá je v pôsobnosti Štatistického úradu SR. Ten by mal byť gestorom a postupne prevziať vyhodnocovanie väčšiny ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja tak, ako to v medzirezortnom pripomienkovom konaní uviedli viaceré ministerstvá (napr. MF SR, MH SR, MPSVR SR) podľa toho, ako to v súčasnosti robí už Štatistický úrad Európskej únie (Statistical Office of the EC).⁴

V septembri 2015 OSN prijala *program trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030 známy ako AGENDA 2030*. Sú v ňom vymedzené ciele týkajúce sa trvalo udržateľného rozvoja: zastavenia chudoby, ochrany planéty, zaistenia ochrany ľudských práv a zaručenia prosperity pre všetkých, rieši hospodárske, sociálne a environmentálne rozdiely globálnym a integrovaným spôsobom. Odráža európske hodnoty sociálnej spravodlivosti, demokratickej správy a sociálneho trhového hospodárstva, ako aj ochrany životného prostredia. Agenda 2030 je súhrnom globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Jej ambíciou je usmerňovať ekonomickú, sociálnu a environmentálnu premenu všetkých krajín sveta, vrátane tých rozvinutých, a reagovať tak na hrozby, ktorým ľudstvo dnes čelí. V rámci Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru bolo zriadené Strediska pre monitorovanie trvalo udržateľného rozvoja (SMTUR), ktoré sa zasadzuje za dodržiavanie a uplatňovanie Agendy 2030 tak, aby všetky transformácie

---

² Zákon č. 17/1992 Zb.

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21>

⁴ <http://www.minzp.sk/dokumenty/strategicke-dokumenty/agenda-21.html>

súvisiace s trvalo udržateľným rozvojom prebiehali koherentným a integrovaným spôsobom, a tak sa optimalizoval ich prínos pre spoločnosť.⁵

V rámci snahy implementovať Agendu 2030 pre udržateľný na základe uznesenia vlády SR č. 350 z 24. júla 2017 vznikla **Rada vlády SR pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj**, ktorej úlohou je zabezpečiť, aby sa problematika udržateľného rozvoja sa stala integračnou súčasťou všetkých verejných politík.⁶

Za významné výzvy udržateľného rozvoja patrí požiadavka na nové a inovatívne možnosti a spôsoby myslenia. Rozvoj vzdelania a technológií prispieva nielen k ekonomickému rozvoju, ale nesie v sebe aj potenciál analyzovať riziká a prekážky. Vedomosti a inovácie v technológiách, manažmente ale aj verejnej politike sú výzvou pre podniky a inštitúcie na vytváranie takých možností, aby svojou činnosťou, produktmi, službami a aktivitami pozitívne ovplyvňovali krajinu, ľudí, spoločnosť, ekonomiku.⁷

Jedinou možnosťou ako možno dosiahnuť naplnenie princípov udržateľného rozvoja je, že globálne podniky si osvoja myšlienku a princípy trvalo udržateľného rozvoja, ktorý má environmentálnu, ekonomickú, a sociálnu zložku. Životné prostredie je základom trvalo udržateľného rozvoja, ekonomika je nástrojom na jeho dosiahnutie, sociálna dimenzia (kvalita života) je cieľom trvalo udržateľného rozvoja.⁸

Najvýznamnejším nositeľom zmien s rozmanitými efektmi sú najmä podnikateľské subjekty.

Na to však bude potrebné podstúpiť zmeny v podnikateľskom modeli a prijímať nové hodnoty.⁹

2.2 Zodpovedné podnikanie

Pri spoločenských témach a spoločenských vedách býva vymedzenie pojmov zložitejšie a nedá sa vyjadriť exaktne, najmä ak má sa daný pojem vyznačuje sa vysokou terminologickou nejednotnosťou a neexistuje jednotná celosvetová definícia. Pri vymedzení spoločenskej zodpovednosti je to podobné.

Ako píše Pavlík a Bělčík (2010) Svetová obchodná rada pre udržateľný rozvoj (World Business Council for Sustainable Development) spoločenskú zodpovednosť vymedzuje ako „*kontinuálny záväzok podnikov správať sa eticky, prispievať k ekonomickému rastu a zároveň sa zaoberať o zlepšenie kvality života zamestnancov, ich rodín, ako aj lokálnej komunity a spoločnosti ako celku*“.

Podľa Business for Social Responsibility je spoločenská zodpovednosť spôsob podnikania, ktorý ide nad rámec etických, zákonných, komerčných a spoločenských očakávaní. V podobnom duchu znie aj definícia, ktorá hovorí, že spoločenská zodpovednosť je „*integrácia firemných praktík a hodnôt takým spôsobom, že sú do nich zahrnuté záujmy všetkých zainteresovaných subjektov vrátane spotrebiteľov, zamestnancov, investorov a životného prostredia*“.¹⁰

⁵ <https://www.eesc.europa.eu/sk/policies/policy-areas/sustainable-development>

⁶ <https://www.vicemprimier.gov.sk/index.php/investicie/agenda-2030/rada-vlady-pre-agendu-2030-pre-udrzatelny-rozvoj/index.html>

⁷ <https://www.globalreporting.org/resource/library/Slovakian-G3-Reporting-Guidelines.pdf>

⁸ https://www.google.com/search?hl=sk&rlz=1C2AOHY_skSK739SK739&ei=buR1W6bWLIP28QWU2KLYBg&q=%E2%80%A2%09Pr%C3%ADru%C4%8Dka+k+politike+trvalo++udr%C5%BEate%C4%BEen%C3%A9h+rozvoja&oq=%E2%80%A2%09Pr%C3%ADru%C4%8Dka+k+politike+trvalo++udr%C5%BEate%C4%BEen%C3%A9h+rozvoja&gs_l=psy-ab.12...7657.9067.0.13772.1.1.0.0.0.467.467.4-1.1.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.0.0...0.dcmgdcTMwQ

⁹ <https://www.sjf.tuke.sk/transferinovacii/pages/archiv/transfer/35-2017/pdf/040-045.pdf>

¹⁰ [http://lexicon.ft.com/Term?term=corporate-social-responsibility--\(CSR\)](http://lexicon.ft.com/Term?term=corporate-social-responsibility--(CSR))

Tu sa žiada tiež uviesť ako je vnímané používanie pojmov zodpovedné podnikanie a spoločenská zodpovednosť. V súčasnosti sa z pozície podniku hovorí o zodpovednom podnikaní, teda podnikateľský subjekt používa pojem zodpovedné podnikanie, v rámci spoločensko-politického systému sa používa pojem spoločenská zodpovednosť podnikov. Zodpovedné podnikanie je prezentované etickým konaním podnikateľského subjektu voči všetkým zainteresovaným stranám, je implementované do každej oblasti podnikateľskej činnosti, predstavuje ekonomické a etické konanie s cieľom trvalo udržateľného rozvoja podniku. (DUBCOVÁ, 2014)

Ak sa pozrieme na podstatu zodpovedného podnikania či spoločenskej zodpovednosti, zodpovedné podnikanie čiže spoločenská zodpovednosť podniku „...neznamená, že podniky by sa mali vzdať cieľa pracovať so ziskom, poukazuje len na to, že popri prinášaní úžitku pre seba, by mali prinášať úžitok aj pre spoločnosť.“ (PORVAZNÍK, 2008).. ale zodpovedné podnikanie by malo slúžiť ako „... využitie sily biznisu na vytvorenie lepšieho sveta, podniky by ho mali zahrnúť do svojej činnosti“. (Mc.ELHANEY, 2011)

Preto by podniky mali zohľadňovať nielen ekonomickú, ale aj ekologickú a etickú stránku produktu alebo služby. Teda podnikateľský model by mal odrážať aj spoločenskú zodpovednosť podniku, pretože spoločensky zodpovedné podniky sú na trhu akceptovanejšie a zvyšuje sa ich konkurenčná výhoda.

To, že zodpovedné podnikanie začína mať čoraz väčší význam potvrdzuje aj fakt, „...že investori začnú logicky vyžadovať vyšší stupeň transparentnosti od spoločností do ktorých investujú...smerom do budúcnosti bude stále viac zákazníkov ,zamestnancov, členov predstavenstiev, bánk, dodávateľov...pozorovať činnosť spoločností, aby zistili, ako manažment vedie spoločnosť“. (KOTLER, - CASLIONE, 2010).

Preto výraznú úlohu yohráva aj etickosť manažmentu, manažérov a lídrov.

Aj inovácie, snaha o konkurenčnú výhodu by mali zohľadňovať etické atribúty, neetický prístup neetické konanie môže výrazne poškodiť imidž a dobré meno podniku a preto aj lídri, ktorí chcú dosiahnuť úspech a naplniť si svoje ambície bz mali dbať na svoje renomé.(MEÑHERT,LJUDVIGOVÁ, 2016).

Uvedené môžeme umocniť tým, že významné a uznávané burzové indexy sledujú aj oblasť týkajúcu sa spoločenskej zodpovednosti, napr. Dow Jones Sustainability Index alebo FTZSE4Good. Možno sa domnievať, že podniky deklarujúce a uplatňujúce spoločenskú zodpovednosť v budúcnosti budú mať väčšiu možnosť získať dodatočný kapitál ako tie, ktoré sa tak nerobia.(PAVLÍK- BĚLČÍK, (2010).

Významnosť myšlienky o zodpovednom podnikaní potvrdzujú aj slová Bergha a Berhera (2012), podľa ktorých mladú generáciu tvoria eticky uvedomelí spotrebitelia, význam etických, ekologických či charitatívnych tém pre túto generáciu narastá a odmietajú aj masový marketing.

Podniky by mali okrem iného dodržiavať zásady transparentnosti dbať na kvalitu a bezpečnosť služieb a produktov, odmietanie korupcie, dodržiavanie práva, environmentálnych parametrov a etických atribútov

Zisk je samozrejme prvotným cieľom každého podniku, ale iba pragmatické zameranie sa na zisk v boji o zákazníka môže priniesť opačný efekt, podnikanie by malo byť vyvážené Fungovanie podniku v trhovom prostredí, jeho efektivita, ale aj jeho vnímanie zainteresovanými stranami je závislé aj od etického postoja prístupu jeho majiteľov, manažérov a zamestnancov.

Európska komisia v roku 2011 publikovala komplexnú politiku SZP v Obnovenej stratégii EÚ pre spoločenskú zodpovednosť podnikov na obdobie rokov 2011 - 2014. V nej komisia vymedzuje spoločenskú zodpovednosť ako zodpovednosť podnikov za svoje vplyvy na spoločnosť. Predpokladom naplnenia tejto zodpovednosti je rešpektovanie platných právnych predpisov a kolektívnych zmlúv medzi sociálnymi partnermi. V roku 2015

Európska komisia schválila Stratégiu spoločenskej zodpovednosti, ktorou podporuje ňou spoločenskú zodpovednosť v EÚ a vyzýva podniky na dodržiavanie medzinárodných princípov a usmernení. (DUBCOVÁ, 2015)

Spoločenská zodpovednosť podnikov je základom naplnenia cieľov stratégie Európa 2020, ktoré sa týkajú trvalo udržateľného rozvoja a vysoko konkurencieschopného sociálneho trhového hospodárstva. U sa potvrdzuje väzba medzi trvalo udržateľným rozvojom a spoločenskou zodpovednosťou podnikov. ¹¹

Ako píše Pavlík, Bělčík, (2010) Záujem investorov o spoločenskú zodpovednosť podnikov dokazuje aj to, že o oblasť ZP sa začínajú zaujímať najrešpektovanejšie burzové indexy. Možno sa domnievať, že podniky hlásiace sa k spoločenskej zodpovednosti v budúcnosti budú mať väčšiu šancu získať dodatočný kapitál oproti tým, ktoré sa k nej nehlásia.

Medzi známe burzové indexy patria: Dow Jones Sustainability Index, FTZSE4Good, Calvert Social Index, FTSE Johannesburg Stock Exchange, Socially Responsible Index, Sao Paolo Stock Exchange Corporate, Sustainability Index, KLD Global Sustainability Index Series, ECPI Ethical Index, ASPI Eurozone, Business in the Community CR Index. (Dubcová, 2013)

V podnikaní by malo dôjsť k udržateľnosti a vyváženosti. Reakciou na to, ako zvládnuť čoraz zložitejšie a nepokojnejšie podnikateľské prostredie, je aj vyváženie spoločenských, environmentálnych a ekonomických aspektov podnikania. Zodpovedné podnikanie zhodnocuje podnik smerom von, pozitívne vplýva na jeho imidž, môže prilákať klientov, získať pozitívne hodnotenie ratingových agentúr, analytikov. Spoločensky zodpovedné podniky sú na trhu akceptovanejšie a zvyšuje sa ich konkurenčná výhoda.

Môžeme uviesť niekoľko príkladov ako by sa spoločenská zodpovednosť pohla použiť v podnikateľom modeli : vo vzťahu ku klientovi slušnosť, vhodná komunikácia, poskytnutie všetkých informácií o produkte, návode na používanie, údržbu a pod. Ponúkaná hodnota pre klienta by mala byť: prístupnosť služby, kompatibilita produktu, zabezpečenie ochrany a zdravia klientov, osobná asistancia, kvalitný produkt, servis používať certifikované a zdravotne vyhovujúce materiály, komponenty, nemala by byť zneužívaná jeho neznalosť, nevedomosť, problém s produktom, jeho aplikáciou a pod Distribučné cesty. Ekologická preprava, nepreťažovanie nákladu, efektívne využívanie prepravných zariadení, ekologické, recyklovateľné a zdravie neškodlivé obaly, s tým súvisí aj reklama a marketing to znamená nedopúšťať sa zavádzania spotrebiteľa, neimitovať zdanie výnimočnosti a exkluzivity tam, kde nie je. Neponúkať niečo čo nemá skutočnú hodnotu a dať si ju zaplatiť ako výnimočnú a nadštandardnú. ale ani mať sklony urážať konkurenciu. Kľúčové aktivity podniku by byť vykonávané transparentne, aj na zamestnancov klásť požiadavky zodpovedného konania. Neznižovať náklady porušením noriem kvality, zmenou zloženia materiálu, nevhodnou technológiou, ale hľadať úspory v recyklácii, šetrení energiami, materiálom a surovinami. Vyhľadávať a spolupracovať s dodávateľmi a inými partnermi, ktorí vo svojej činnosti aplikujú spoločenskú zodpovednosť.

2.2.3 Pilotný prieskum

Uskutočnili sme aj malý pilotný prieskum dotazníkovou metódou na vzorke 13 podnikov. Zloženie skúmaných podnikov bolo rozmanité, zameriavali sa na: IT, potravinárstvo, bankové služby, stavebníctvo, telekomunikácie, logistiku, bezpečnostné služby, zdravotníctvo. Vzorka nebola síce početná, ale zaujímavá tým, že do nej boli zahrnutí

---

¹¹ <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/spolocenska-zodpovednost>

aj členovia združenia Business Leaders Forum, ktoré podporuje ideu spoločenskej zodpovednosti podnikov (Heineken, Slovak - Telecom, Všeobecná úverová banka). Zamerali sme sa na to ako si predstavujú spoločenskú zodpovednosť, aké majú od nej očakávania, zaujímal nás aj postoj k etickým kódexom a ako aj na to, či si spájajú spoločenskú zodpovednosť s trvalo udržateľným rozvojom.

I. Predstavy respondentov o spoločenskej zodpovednosti podnikov sa týkali v prvom rade životnému prostrediu, čo vyjadrili všetci respondenti. Zaznelo aj vyjadrenie, že aj zamestnanci sú nositeľmi zodpovednosti vo svojej každodennej činnosti. Ak zhrnieme odpovede, spoločenskú zodpovednosť vnímajú ako vytváranie trvalých hodnôt, rešpektovanie zainteresovaných strán či priateľskosť voči spoločnosti, zodpovedné konanie voči zamestnancom, obchodným partnerom, ale aj zodpovednosť voči širokému okoliu a miestnej komunite, (v jednom prípade to konkretizovali, že zamestnávajú prednostne ľudí z obce, či pravidelne venujú 2% daní miestnej základnej škole)

Respondenti sem zahrnuli aj dodržiavanie dobrých mravov a morálnych zásad, transparentnosť a fair play a etiku a vyjadrili sa, že je to morálna povinnosť.

Konkrétne etika napr. pre VÚB znamená neklamať. Vo VÚB majú zriadený útvar „spoločenská zodpovednosť“, podliehajúci generálnemu riaditeľovi. Rozhodnutia v tejto oblasti sú pravidelne reportované a kvartálne oznamované predstavenstvu. Jeho úlohou je poskytovať podporu, usmernenie a keď je potrebné koordinovať aktivity zodpovedného podnikania prostredníctvom určených zástupcov z každej bankovej divízie.

Skúmané podniky spoločenskú zodpovednosť chápajú aj tak, aby ich podnikanie bolo v rámci uznávaných pravidiel, dodržali normy (konkrétne logistická firma, aby nezaťažovali autami cestnú premávku), niekde si ju predstavujú iba ako konanie podnikateľskej činnosti v zmysle právnych noriem (firma poskytujúca bezpečnostné služby).

Taktiež trochu učebnicovo niektorí uvádzajú, že do spoločenskej zodpovednosti nepatrí sponzoring a že zohľadňujú triple-bottom-line, ktorý predstavuje ekonomický rast, environmentálnu aj sociálnu zodpovednosť.

II. Očakávania od spoločenskej zodpovednosti

Spoločenská zodpovednosť by mala podľa respondentov priniesť: zlepšenie vzťahov so zákazníkmi, dobré povedomie v očiach klientov, že budú pozitívne vnímaní a atraktívnejší. Ocenenie od zákazníkov je smerodajné pre výsledok podielu na trhu. Prinesie im to lojalitu klientov, odlíšenie od konkurencie, efektívnosť a budúcnosť, ktorá závisí od dôvery zainteresovaných strán. Očakávajú aj zlepšenie podnikovej kultúry a stabilizáciu pracovných miest, ako aj úspory zo zodpovedného konania a kvalitného riadenia podniku. V ojedinelých prípadoch sa vyjadrili, že považujú spoločenskú zodpovednosť za dôležitú a v rámci možností sa usilujú správať zodpovedne, ale aj, že nemajú žiadne očakávania. V tejto súvislosti sme otázku doplnili, aj keď už v súčasnosti kríza odznieva, ako vidia podniky uplatňovanie spoločenskej zodpovednosti v čase krízy.

Nadpolovičná väčšina 53,84 % respondentov sa domnieva, že spoločenskú zodpovednosť je možné realizovať aj v kríze, dokonca bol vyslovený aj názor, že kríza by tomu nemala brániť, práve naopak, v kríze môže podniku pomôcť čo potvrdilo vyslovilo 28,57 % z uvedeného počtu a to práve preto, aby si zachovali meno a tým aj zákazníka a zisk. 15,38 % manažérov sa vyjadrilo že sa to dá a nemusia to byť len nákladné aktivity, ale až 30,76 % opýtaných sa vyslovilo, že v kríze je potrebné riešiť situačné problémy a nie je možné uvoľniť na spoločenskú zodpovednosť zvýšený objem financií.

III. Etický kódex

Etický kódex má vytvorený 61,53 % skúmaných podnikov pričom iba v jednom prípade bolo deklarované, že u nich existuje aj spätná väzba, linka etiky (Slovak - Telecom) 15,38 % podnikov ho síce nemá, ale plánuje vytvoriť a 23,07 % manažérov odpovedalo, že nemá ani neplánuje skoncipovať, ako dôvody boli uvedené financie.

IV. Spoločenská zodpovednosť a trvalo udržateľný rozvoj

Trvalo udržateľný rozvoj niektoré podniky vnímali pozitívne, najmä veľké konkrétne vedeli čoho sa týka, menších, tým bol tento pojem tiež bol známy hoci niekde iba okrajovo. Všeobecne ho všetci vnímali pozitívne, hoci najmä menšie podniky si s ním spájali určité obmedzenie vlastného rastu.

Ak to zhrnieme, skúmané podniky v prevažnej miere význam spoločenskej zodpovednosti pochopili, aj keď občas rezonuje názor, že spoločenská zodpovednosť predstavuje náklady. Ide skôr len o kliše, za ktoré sa schovávajú neprezieravé podniky

Diskusia

Nástup technológií a príchod digitálnej éry netreba stavať do protikladu voči mäkkým aspektom, nevnímať ich odľudštené, práve naopak je technológie je možné výborne využiť na zlepšenie kvality životného prostredia, ochranu a zlepšenie bezpečnosti práce, ergonómiu pracoviska, ale aj produktov a celkové zlepšenie kvality života. Technologický potenciál umožní kvalitatívne rozvinúť koncepciu trvalo udržateľného rozvoja a dá sa využiť aj pri implementácii zodpovedného podnikania. Napríklad moderné technológie, ktoré prichádzajú s konceptom Industry 4.0 zvyšujúce ochranu životného prostredia, umožňujúce ekologickejšiu produkciu, zvyšujúce ochranu a bezpečnosť zdravia pri práci a pod.

Trvalo udržateľný rozvoj a zodpovedné podnikanie si vyžiada inovatívny prístup v podnikaní a manažmente. Možno zjednodušene povedať, že trvalo udržateľný rozvoj a zodpovedné podnikanie nielen prináša, vyvoláva ale aj si vyžaduje inovácie, zmeny nielen technologické, ale aj sociálne. Ale aj mnohé z nich je možné práve na naplnenie trvalo udržateľného rozvoja a zodpovedného podnikania využiť.

Pri implementácii spoločenskej zodpovednosti je možné využiť také manažérske prístupy a metódy ako SIX-SIGMA, TQM, kaizen a to aj v kvalitatívne novej rovine. Spoločenská zodpovednosť sa jednoznačne nemá týkať iba podnikateľských subjektov, ale aj inštitúcií štátnej, verejnej správy či regionálnej správy (tie by mali ísť príkladom), ale aj neziskových, záujmových a iných inštitúcií.

Veda, technológie a ekonómia by sa mali synergicky dopĺňať, v istom zmysle by sme ekonómiu mohli označiť ako akýsi integrujúci prvok medzi humanitnými, technickými a prírodnými vedami.

ZÁVER

Ekonomika, etika a environmentalistika sa vôbec vzájomne nevyklučujú, naopak, postupovať ekologicky znamená aj ekonomický prínos a pri zabezpečovaní efektivity podniku je možné správať sa aj eticky vo vzťahu obchodným partnerom a zamestnancom, akcionárom, a pod. Vyspelé spoločnosti aj pod tlakom globálnych problémov (záťaž životného prostredia, možné sociálne otrasy a pod.) si budú tento prístup neustále vyžadovať. Spoločenská zodpovednosť podnikov má hlboký etický rámec, nemala by slúžiť iba pre imidž podniku, ale by mala mať hlbší kontext. Pri spoločenskej zodpovednosti aj implementácii trvalo udržateľného rozvoja by sme mali hľadať trajektóriu ústretovosti a riešenia a nie vynakladať úsilie na argumenty ako nie je možné nové myšlienky, procesy či prístup realizovať.

Tento príspevok bol skoncipovaný v rámci projektu VEGA č.1/0109/17- Inovatívne prístupy v manažmente a ich vplyv na konkurencieschopnosť a úspešnosť podnikov v podmienkach globalizujúcej sa ekonomiky“ .

LITERATÚRA

- BERG, V. J. - BEHRER, M.: Jak cool značky zůstávají hot. Brno: BizBooks, 2012, 248 str. ISBN 978-80-265-0002-5.
- DUBCOVÁ, G.: Controlling zodpovedného podnikania. Vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava, 2015 ISBN 978-80-225-4106-0
- DUBCOVÁ, G.: Etika podnikania. Vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava, 2014 ISBN 978-80-225-3864-0
- DUBCOVÁ, G.: Nové trendy zodpovedného podnikania na Slovensku. Vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava, 2013 ISBN 978-80-225-3746--114-8.
- KOTLER, P., CASLIONE, J. A.: Chaotika: manažment a marketing firiem v turbulentných časoch. Bratislava: Eastone Books, 2010, ISBN 978-80-8109
- McELHANEY, A.K.: Dobrý biznis. Eastone books, 2011 Bratislava ISBN 978-80-8109-193-3
- MEŇHERT, M.- LJUDVIGOVÁ, I. 2016 Výskum etických aspektov vodcovstva. In Manažment podnikania a vecí verejných [elektronický zdroj] : vedecko-odborný časopis. Bratislava: Slovenská akadémia manažmentu, 2016. Roč. 11, č. 3 (2016), s 1-7. ISSN 2453-8167.
- PAVLÍK, M., BĚLČÍK, M. a kol.: Společenská odpovědnost organizace. Grada Publishing, Praha 2010, ISBN 978-80-247-3157-5
- PORVAZNÍK, J. a kol.: Spoločenská zodpovednosť organizácií – Corporate social responsibility. Vydavateľstvo Ekonóm, Bratislava 2008 ISBN 978-80-225-2622-7
- STEAD, G. J., STEAD, E. W.: Manažment pre malú planétu. Eastone books, 2012 Bratislava, 15, s.181-182,187). ISBN 978-80-8109-216-9
- TARIŠKOVÁ, N. SKORKOVÁ Z. 2016. Ľudský kapitál a priemysel 4.0 In Manažment podnikania a vecí verejných [elektronický zdroj] : vedecko-odborný časopis. Bratislava: Slovenská akadémia manažmentu, 2016. Roč. 11, č. 3 (2016), s 1-7. ISSN 2453-8167.
- ZÁKON č. 17/1992 Zb.

internetové zdroje

- <https://www.eesc.europa.eu/sk/policies/policy-areas/sustainable-development>
- <http://www.ekologika.sk/spolocenska-zodpovednost-firmy.html>
- <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/spolocenska-zodpovednost>
- <https://www.globalreporting.org/resource/library/Slovakian-G3-Reporting-Guidelines.pdf>
- https://www.google.com/search?hl=sk&rlz=1C2AOHY_skSK739SK739&ei=buR1W6bWLI P28QWU2KLYBg&q=%E2%80%A2%09Pr%C3%ADru%C4%8Dka+k+politike+trvalo++u dr%C5%BEate%C4%BEen%C3%A9ho+rozvoja&oq=%E2%80%A2%09Pr%C3%ADru%C4%8Dka+k+politike+trvalo++udr%C5%BEate%C4%BEen%C3%A9ho+rozvoja&gs_l=psy-ab.12...7657.9067.0.13772.1.1.0.0.0.467.467.4-1.1.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.0.0....0.dcmgcdcTMwQ
- [http://lexicon.ft.com/Term?term=corporate-social-responsibility--\(CSR\)](http://lexicon.ft.com/Term?term=corporate-social-responsibility--(CSR))
- <http://www.minzp.sk/dokumenty/strategicke-dokumenty/agenda-21.html>
- <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
- <https://www.sjf.tuke.sk/transferinovacii/pages/archiv/transfer/35-2017/pdf/040-045.pdf>
- <https://www.vicpremier.gov.sk/index.php/investicie/agenda-2030/rada-vlady-pre-agendu-2030-pre-udrzatelny-rozvoj/index.htm>

KONTAKT:

PhDr. Eliška Záležáková, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Fakulta podnikového manažmentu
Katedra manažmentu
Dolnozemska cesta 1/b
852 35 Bratislava 5
e-mail: eliska.zalezakova@euba.sk